

Vleesvee is er in allerlei maten en kleuren. De honneurs in de jaarlijkse special rond een specifiek vleesras zijn dit jaar voor het oudste en in aantal grootste vleesras ter wereld: het aberdeen-angusras.

10

De aberdeen-angusfokkerij in kengetallen

12

Belfurn Angus, een Belgisch angusbedrijf

In het oudste en grootste vleesras ter wereld, het aberdeen-angusras, reguleert de stamboekorganisatie zeer minimaal

Bakermat van fokvrijheid

Angusfokkers kennen een grote individuele fokvrijheid. Maar ook een grote individuele verantwoordelijkheid. Een ultraliberaal vleesras waarin het stamboek enkel maar faciliteert.

tekst **Guy Nantier**

Na Frankrijk bezit in Europa het Verenigd Koninkrijk de grootste vleesveestapel. De gitzwarte aberdeen-angusdieren zijn er prominent in het landschap aanwezig. Het angusras is het oudste gedomesticeerde vleesveeras ter wereld. 'Wellicht,' nuanceert angusstamboekdirecteur Ron Mc Hattie op het administratief kantoor in het Schotse plaatsje Perth, 'maar mocht het ras niet het oudste zijn, dan zijn we toch wel het grootste ras qua aantallen.'

Mc Hattie verhaalt dat het aberdeen-angusras geselecteerd werd in de achttiende eeuw uit twee lokale runderrassen in het noordoosten van Schotland. De zogenaamde 'doddies' uit Angus en de 'humlies' uit Aberdeen. 'Twee lokale, bontgekleurde rassen. Beide hoornloos, zoals uit de geschiedkundige geschriften blijkt. Kruisen en terugkruisen heeft geleid tot wat we nu kennen en omschrijven als een natuurlijk, authentiek, raszuiver en duurzaam vleesras.'

Het angusstamboek werd in 1862 opgericht. Mc Hattie haalt een geschrift uit een vitrinekast in zijn kantoor. Het is letterlijk het eerste stamboek en hij wijst op het dier dat met nummer één werd ingeschreven. 'Old Jock 126 is het eerste dier in het stamboek. De stier met het uniforme zwarte haarkleed werd gefokt door Hugh Watson uit Keillor in 1842. Old Jock is de officiële stamvader van het hedendaagse angusras.'

Een ander dier dat volgens Mc Hattie een belangrijke plaats heeft in de geschiedenis van het ras is Old Granny. 'De koe, eveneens gefokt door Watson, werd 35 jaar oud en heeft 29 kalveren gegeven, waarvan er elf in het stamboek werden geregistreerd. Zij werd door de bliksem gedood. Een groot percentage van de huidige angusveestapel wereldwijd voert terug op Old Jock en Old Granny.'

Over het 'van nature' hoornloos zijn is Mc Hattie wel heel nadrukkelijk. 'Het is puur natuur en niet ingefokt, zoals in veel andere runderrassen. Beeldjes van hoornloze dieren uit de prehistorie van de graafschappen Aberdeen en Angus zijn er het bewijs van.'

Vrij van Durhambloed

Minder stellig is de directeur wanneer het gaat over de afwezigheid van shorthorn- of durhambloed in het ras. Mc Hattie: 'Honderd procent zeker zijn we niet. Op oude schilderijen met angusvee treffen we soms witte dieren op de achtergrond. Maar het is vrijwel zeker dat bij de opstart van het stamboek de pioniers van het ras, zoals Hugh Watson, William Fullerton, McCombie en anderen, nooit inmenging van het witgekleurde ras geduld zouden hebben om hun uniform zwarte vee te verbeteren.' Het angusstamboek in het Verenigd Koninkrijk telt 2300 actieve fokkers. Jaarlijks worden ongeveer 28.000 dieren in de registers opgenomen. Het stamboek is sinds zijn oprichting gesloten. Dat is vandaag de dag nog altijd zo, ondanks dat de EU-regelgeving verplicht om met

een raszuiver stamboek en een hulpstamboek te werken. Mc Hattie: 'Om van het hulpstamboek in het raszuiver stamboek te raken gaan er zes generaties over. Er wordt dan ook weinig gebruikgemaakt van het hulpregister. Vorig jaar werden er slechts twintig dieren in opgenomen.'

De stamboekregistratie in het angusras blijkt heel simpel: wanneer vader en moeder in het stamboek zijn geregistreerd, is de nakomeling gelijk ook stamboekwaardig. Er is geen fysieke controle op een rasstandaard. Men kent twee kleurvarianten: de zwarte variant (black angus), zo'n 97 procent van de populatie, en de rode variant (red angus), goed voor 3 procent van de dieren. 'Alle zwarte dieren bezitten de roodfactor,' aldus de directeur, 'maar de meeste fokkers registreren de rode dieren gewoonweg niet. Verder is er geen verschil tussen beide kleurslagen.'

Dikbillen worden geschrapt

Er blijkt binnen het ras ook geen algemeen fokdoel te bestaan (zie ook pag. 10-11). Daarvoor zijn de marktomstandigheden en de veehouderijsystemen te verschillend, volgens Mc Hattie. 'Het is dus onzinnig fokrichtlijnen uit te vaardigen. Het is aan de fokkers zelf om een fokdoel in termen van prestatie en exterieur te bepalen, alsook de selectiedruk.' De enige regel die het stamboek kent, betreft de dikbilfactor die in homozygote vorm niet gewenst is. De dikbilfactor is dezelfde mutatie op dezelfde plaats Nt821 van het myostatinegen als in het

Nederlandse angusfokkers kunnen terugvallen op Nederlands stamboek

In Nederland werd in 2012 het Nederlands Aberdeen Angus Stamboek opgericht. Het stamboek faciliteert de leden van de vereniging bij het houden van het ras in Nederland en Vlaanderen. De organisatie helpt bij de registratie van aberdeen-angusdieren, verzorgt stamboekinspecties en adviseert met betrekking tot het fokdoel van het aberdeen-angusrunderras.

➔ Voor meer info en contact:
www.angus-stamboek.nl

Negentig jaar raszuivere angusfokkerij

Op het Nether-ton-angusfokbedrijf van de familie Mc Laren te Nether-ton wordt al negentig jaar lang gefokt met de gitzwarte angussen. Het bedrijf – vrij van bvd, ibr en para-tbc – telt 45 fokkoeien en evenveel ontvangsters. De veestapel telt in totaal 200 dieren, van jong tot oud.

De Mc Laren's werden meermaals bekroond met de titel 'Fokker van het jaar'. De fokkerijbenaming Nether-ton vindt men al decennia in de namen van veel kampioenen op de shows. 'Op de 112 shows waaraan wij in de jaren negentig deelnamen, behaalden we niet minder dan 75 kampioenstitels in het vrouwelijk vee', vertelt niet zonder enige fierheid William Mc Laren junior (42). Ook in ki-stierencatalogi wereldwijd vindt men genetica van het bedrijf terug. Fokmateriaal in diverse vormen (vaars, koe, stier of embryo) is eveneens geregeld te vinden in fokveilingcatalogi.

'Op ons bedrijf werd onder andere Nether-ton Figo geboren. Figo is de eerste angusstier die op een veilingverkoop een bedrag van 40.000 euro achter zijn naam mocht schrijven', vertelt Mc Laren. Voor een vaarskalf van 7 à 12 maanden moet een gegadigde een prijs van 3500 tot 6000 euro rekenen, aldus de fokker. Een koe gaat gemiddeld voor 10.000 euro weg. Embryo's kosten gemiddeld 600 euro met vijftig procent drachtgarantie. Op basis van de fokwaarden behoort het Nether-ton-fokvee tot de top 5 procent

William jr. en William sr. Mc Laren

van het angusras. William Mc Laren: 'Onze fokaccenten liggen op functionaliteit – vruchtbaarheid, melkgifte en beenwerk – op de lengte in de dieren voor veel entrecote en dunne-lendevlees en op een breed bekken voor vlotte kalvingen.'

Inteelt wordt bij paringen niet geschuwd. Een combinatie van halfbroers met halfzusters is zelfs bijna standaard op het bedrijf. 'Wij spreken hier over inteelt als een paring niet goed uitpakt vanwege bijvoorbeeld dode of misvormde kalveren.'

William, die de vierde generatie op het bedrijf is, weet van aanpakken. Zijn smartphone met foto's van het fokvee is nooit uit de hand. Ook is hij een grote fan van Facebook als pr-tool. 'Volgende week komen Pakistanen op bezoek. Zij hebben het bedrijf ontdekt via onze Facebook-pagina.'

Embryo's van deze vierjarige Nether-ton Karama K574 vonden al afzet in meer dan zestien landen

Belgisch-witblauwras. Het is in het ras binnengeslopen via twee geïmporteerde angusbloedlijnen uit Canada: Darlene Cruz en Nightingale Defiance. Elf procent van de dieren is vermoedelijk drager of heterozygoot. Als uit een test blijkt dat een dier drager is, wordt dit vermeld op de stamboekpapieren. 'Als een dier homozygoot is voor de dikbilfactor, wordt het uit het stamboek geschrapt.'

Met 410 pond of 510 euro per keizersnede in Schotland reguleert de aanwezigheid van het dikbilgen zichzelf. Voor het overige beperkt het stamboek zich tot het bijhouden van de stamboomgegevens en het uitvoeren van steekproeven op afstamming. Is er controle op defecten bij de dieren? De directeur kijkt verwonderd. 'Wij hebben momenteel geen defecten. Mulefoot of niet gekloven klauwen en andere defecten zijn historisch. Die hebben de veehouders er zelf uitgeselecteerd. Dat heeft het stamboek niet hoeven opleggen. Wij proberen zo min mogelijk te reguleren.'

DNA-merkbescherming

Ondanks het grote aantal dieren wereldwijd en de nauwe genenpool, is genotypering in het ras nog niet zover als in de melkveerassen. In de Verenigde Staten beschikken de angusfokkers wel al over een 'commerciële' DNA-test. Deze genomtest geeft de 'te verwachten fokwaarden' weer voor kenmerken als geboortegemak, groei, melkgifte, scrotumomtrek, volwassen gewicht en diverse karkassenmerken.

'Het betreffen DNA-tests van commerciële partijen', geeft Mc Hattie aan. 'De eerste resultaten van die Amerikaanse genomfokwaardeschatting stemden niet overeen met de fokwaarden waarover we nu beschikken. Wij faciliteren daarom onderzoek naar een ander rekenmodel dat beter aansluiting biedt.'

Faciliteren. Dat is het credo van het Britse stamboek. Vanaf juni 2014 heeft de organisatie een primeur in het Verenigd Koninkrijk: 'brand protection' of merkbescherming via DNA. Met een ear-notch aangebracht bij elk anguskalf komt weefsel (DNA) beschikbaar voor afstammingscontrole, genotypering én traceerbaarheid. 'Dat laatste moet het ras als merknaam in de winkelschappen beschermen', aldus Mc Hattie. |

Van raszuiver naar kruising op Lindertis Farms

De Lindertis Farms te Over Ascreavie is een bijzonder geval. De eerste generatie op het gesloten vleesveebedrijf startte met raszuivere angusdieren. De tweede generatie zette deze traditie voort. Toen met Alisdair Lindertis de derde generatie aan het roer van het bedrijf kwam, werd de switch gemaakt naar angus-charolaiskruisingen. Alisdair Lindertis (56): 'Het charolaisras was in de jaren tachtig echt een hype in het Verenigd Koninkrijk. Door inkruising kon meer vlees geproduceerd worden, vooral met het oog op de export naar onder andere Griekenland en Spanje.'

Uit het verdere relaas blijkt dat deze kruising na verloop van tijd problemen opleverde bij de afkalvingen, wat de duurzaamheid van het vee in het gedrang bracht. Er werd daarom een nieuwe koerswijziging ingezet met het inkruisen met het simmentalras. Alisdair Lindertis: 'Het ras stond garant voor vlotte kalvingen en voor duurzaamheid. We gingen van een levensproductie van zes kalveren per koe naar acht kalveren per koe, zodat er meer ruimte ontstond om dieren af te mesten.'

Toen zoon Tom Lindertis (29) mee in het bedrijf kwam – het bedrijf was inmiddels gegroeid naar 175 zoogkoeien op 121 hectare weiland – werd andermaal een nieuwe richting ingeslagen. Tom Lindertis: 'De inmiddels raszuiver gefokte simmentaldieren worden nu gekruist met angus. Het angusras levert een plus in vruchtbaarheid dankzij een vijf dagen kortere draagtijd dan bij de simmentalers. Er is met het angus ook een plus in handzaamheid gerealiseerd en in conversie van het gras op de minderwaardige graspercelen. Een angus kan 100 kilogram groeien enkel op basis van vers gras. En niet te vergeten: voor kruisingen met minimaal 50 procent angusbloed krijgen we hier een bonus van 12 eurocent per kilogram.'

Op het bedrijf zijn momenteel vijf dekstieren die getest zijn op vruchtbaarheid, aan het werk: drie raszuivere simmentalers en twee angusstieren. Tom: 'De angusstieren dekken de vaarzen. De nakomelingen worden afgemest hetzij als op 380 kilogram geslacht gewicht op 18-21 maanden, hetzij als jong vrouwelijk op 350 kilogram op 18-21 maanden. De koeien worden gedekt door de sim-

Tom en Alisdair Lindertis

mentalstieren. De mannelijke nakomelingen worden afgemest als stier op 350-360 kilogram op 12-15 maanden. De voor vervanging niet in aanmerking komende vrouwelijke kalveren gaan eveneens het afmesthok in en worden afgezet op 330-350 kilogram op 18-21 maanden.' De raszuivere dieren leveren 4,38 euro per kilo geslacht op, de kruisingen 4,50 euro plus 12 eurocent bonus.

Wat de vleeskwiteit betreft, ziet Tom geen enkel probleem. 'Wij beleveren de supermarkten. De supermarktconsument is gewend aan vlees uit kruisingen. Wij hoeven daarom niet te werken volgens een rasstandaard.'